

Handläggare
Hanna Rossetti
Telefon: 08-50825911
Carina Gillgren
Telefon: 08-50825611**Till**
Socialnämnden
2025-12-09

Sysselsättning och öppna verksamheter inom socialpsykiatri – en kvalitetsgranskning

Funktionshinderinspektörer 2025

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner funktionshinderinspektörernas rapport.
2. Socialnämnden överlämnar rapporten till berörda stadsdelsnämnder.
3. Socialnämnden överlämnar rapporten till övriga stadsdelsnämnder för kännedom.

Sammanfattning

Aktuell kvalitetsgranskning avser sysselsättning, särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier och öppna verksamheter inom verksamhetsområdet socialpsykiatri. Granskningen är genomförd i stadsdelsförvaltningarna Hägersten-Älvsjö, Järva, Skärholmen och Södermalm under hösten 2025 och avser beslut som är fattade i ärendet under perioden januari 2024 till maj 2025. Totalt omfattar granskningen 120 unika ärenden, hälften kvinnor och hälften män. Därtill har totalt 17 avslagsbeslut avseende insatsen sysselsättning granskats separat.

Sammantaget visar granskningen på både styrkor och utvecklingsområden hos de granskade enheterna. Flera av dessa berör flera eller samtliga enheter men det kan konstateras att det är en variation både inom och mellan de granskade enheterna. Beställare och utförare följer till stor del stadens riktlinjer, anvisningar och avtal samtidigt som fortsatt utvecklingsarbete behöver ske för att säkerställa att handläggning och genomförande av insatser sker på ett rättssäkert och likställt sätt. Enskilda behöver involveras mer i planeringen av hur beviljade insatser ska genomföras. Samarbetet mellan beställare och utförare behöver också bli bättre. Fortsatt arbete behövs också för att barnrättsperspektivet än mer ska genomsyra handläggningen i ärenden där barn påverkas av den vuxnes situation.

Bakgrund

Stockholms stads funktionshinderinspektörer har till uppgift att granska kvalitet i biståndsbedömda insatser som ges till personer med funktionsnedsättning enligt Socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Uppdraget har ett generellt brukarperspektiv. Bevakning av likställighet över staden samt spridning av goda exempel är en viktig del i arbetet. Syftet är att stimulera verksamheternas utvecklings- och kvalitetsarbete. Granskningsarbetet genomförs utifrån en granskningsmodell som baseras på kvalitetskriterier framtagna av Socialstyrelsen och Sveriges kommuner och regioner (SKR):

- Trygghet och säkerhet
- Självbestämmande och integritet
- Tillgänglighet
- Helhetssyn och samordning
- Kunskapsbaserad verksamhet
- Effektivitet

En analys av granskningsresultatet görs utifrån kvalitetsområdena.

Ärendet

Granskningen avser sysselsättning, särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier (fortsatt kallad särskilt individanpassad stödinsats) och öppna verksamheter inom verksamhetsområdet socialpsykiatri. Granskningen är genomförd i stadsdelsförvaltningarna Hägersten-Älvsjö, Järva, Skärholmen och Södermalm under hösten 2025 och avser beslut som är fattade i ärendet under perioden januari 2024 till maj 2025. Totalt omfattar granskningen 120 unika ärenden, hälften kvinnor och hälften män. Därtill har totalt 17 avslagsbeslut avseende insatsen sysselsättning granskats separat.

Trygghet och säkerhet

Granskningen visar att många utredningar är välskrivna och att handläggarna på de granskade enheterna till stor del följer stadens riktlinjer och anvisningar samtidigt som det finns utrymme för utveckling och fortsatt arbete för att säkerställa att handläggningen sker på ett rättssäkert och likställt sätt. Granskningen visar att det kan finnas skäl att diskutera frågan om schablonmässiga beslutslängder inom verksamhetsområdet, både inom arbetsgrupperna på respektive stadsdelsförvaltning och i de stadsövergripande chefsnätverk som anordnas av socialförvaltningen.

Insatsen särskilt individanpassad stödinsats har varit biståndsbedömd sedan 2023 och har inneburit ett nytt arbetssätt för handläggarna. Granskningen visar att handläggningen inte alltid sker i enlighet med de riktlinjer och anvisningar som tagits fram för

insatsen. Det kan därför finnas skäl att se över om ytterligare stöd och genomgångar kopplat till handlägningsprocessen behöver ges. Det kan även finnas behov av ytterligare samverkan mellan stadsdelsförvaltningarna och stadens Jobbtorg för att säkerställa att det finns en samsyn kopplat till vilka personer som kan vara aktuella för insatsen och inte.

Självbestämmande och integritet

Granskningen visar på ett antal goda exempel när den enskildes röst, åsikter och önskemål framgår av dokumentationen vid utredning, genomförande och uppföljning av insats. Samtidigt visar granskningen att den enskilde behöver involveras mer i planeringen av hur insatsen ska genomföras. Handläggare behöver därför så långt det är möjligt stötta den enskilde i framtagandet av mål. Gällande val av utförare är det viktigt att den enskilde, vid behov, får information som är så utförlig att det är möjligt för denne att göra sitt val. De granskade enheterna behöver också säkerställa att det finns rutiner för att inhämta medgivande till kontakter med andra innan kontakterna tas och att detta är tydligt dokumenterat. Det ska inte råda någon tvekan om vilka kontakter som får tas med det privata och professionella nätverket kring den enskilde.

Tillgänglighet

Forskning visar och understryker att sysselsättning är en viktig del av individens återhämtning vid psykisk ohälsa och sjukdom. Socialpsykiatrins målgrupp är bred med en stor variation i ålder, psykiatrisk problematik och stödbehov. I takt med att målgruppen förändras och fler unga personer ansöker om insatsen behöver det finnas verksamheter som även tilltalar den yngre målgruppen. Öppen verksamhet i form av träfflokal kan inte ersätta sysselsättning men kan däremot vara ett viktigt komplement. Träfflokaler kan vara ett sätt att nå individer i behov av stöd i ett tidigt skede. Det är viktigt att utbudet av träfflokaler och dess innehåll är likvärdigt.

Helhetssyn och samordning

Personer med psykisk funktionsnedsättning och deras anhöriga är ibland i behov av samordnade insatser från olika enheter inom stadsdelsförvaltningen. Inom ramen för sin informationsskyldighet kan handläggare uppmärksamma behov av stöd utöver de biståndsbedömda insatserna vilket ställer krav på att handläggare har god kännedom om vilket samlat stöd som finns på den egna förvaltningen. I flera av de granskade ärendena framgår det att den enskilde har eller lever med minderåriga barn och det finns goda exempel på hur barnrättsperspektivet beaktas i några av dessa ärenden. Det förekommer även ärenden där det inte helt tydligt framgår om det finns barn som kan påverkas av den enskildes situation. Det är viktigt att handläggaren dokumenterar om det finns

minderåriga barn. Det behöver också framgå i dokumentationen hur handläggaren har tagit reda på information gällande om och i sådana fall hur barnet/barnen påverkas av den enskildes situation och det beslut som ska fattas. Fortsatt arbete behövs för att barnrättsperspektivet än mer ska genomsyra ärendehandläggningen när barn påverkas av den vuxnes situation.

Samtliga stadsdelsförvaltningar har anhörigkonsulenter som arbetar på olika sätt för att stötta anhöriga till personer med psykisk funktionsnedsättning. I majoriteten av de ärenden där det hade kunnat vara relevant att erbjuda stöd saknas dokumentation om att sådan information lämnats. Ingen av de granskade enheterna har tydliga rutiner för att informera om stöd till anhöriga och flera chefer uppger att handläggarna själva gör en bedömning av vilka anhöriga som har behov av sådan information. Detta innebär dock att det finns en risk att information inte når alla som har behov av det. De granskade enheterna bör därför se över sina rutiner så att information om anhörigstöd alltid lämnas till personer som har kontakt med anhöriga som kan ha rätt till stöd.

Forskning visar att fler personer med funktionsnedsättning är utsatta för våld eller hot om våld jämfört med befolkningen i övrigt. Kvinnor med funktionsnedsättning har en högre våldsutsatthet än andra kvinnor. Mot bakgrund av detta är det särskilt viktigt att det dokumenteras om och när frågor om våld har ställts samt att det dokumenteras om det inte varit lämpligt att ställa frågan. Det bör även säkerställas att informationen är lättillgänglig, varför det behöver säkerställas, att dokumentation sker på samma sätt inom en enhet.

Kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet

En anledning till att handläggning och dokumentation inte alltid sker i enlighet med föreskrifter, riktlinjer och anvisningar skulle kunna vara hög arbetsbelastning. Det förekommer dock variationer både mellan och inom enheterna vilket tyder på att det även kan finnas andra orsaker till att ärenden hanteras olika. Arbetsgrupperna kan därför behöva avsätta tid för diskussion och reflektion om hur de säkerställer en rättssäker och likställd handläggning. Fortsatt arbete behöver också ske stadsövergripande genom utbildning, anvisningar och fortsatta diskussioner i chefsnätverk.

Jämställdhetsanalys

Då urvalet är styrt såtillvida att könsfördelningen i de granskade ärenden är hälften kvinnor och hälften män återspeglar det inte den faktiska könsfördelningen inom verksamhetsområdet där kvinnor utgjorde 54 procent av de aktuella personerna och män 46 procent

2024.¹ Granskningen visar generellt inga skillnader i handläggning utifrån kön. Tillämpning av stadens utredningsmaterial, riktlinjer och anvisningar skapar förutsättningar för jämställda och jämlika utredningar och bedömningar. Detta förutsätter dock att de följs och tillämpas likställt av samtliga nämnder i staden.

Konsekvenser för barn

Stockholms stad har högt ställda mål för att garantera barns rättigheter och inflytande enligt barnkonventionen. Socialnämnden ska verka för att stadens socialtjänst i allt arbete har ett barnrättsperspektiv, och att barn och unga görs delaktiga. Stadsdelsnämnderna ska arbeta för att säkerställa barns delaktighet i handläggningen samt skapa förutsättningar för barns rätt till information. I alla granskningar där det är relevant ska barnrättsperspektivet belysas och lyftas fram. I granskningen har det ingått att undersöka hur stadsdelsförvaltningarna arbetar med att uppmärksamma barn som anhöriga samt hur barnrättsperspektivet beaktas i handlägningsprocessen när det finns barn som kan påverkas av den vuxnes situation. Både goda exempel och utvecklingsbehov lyfts fram i rapporten. Rapporten kan därmed vara ett bidrag i det fortsatta arbetet med att tillförsäkra barn deras rättigheter vid handläggning av insatser till vuxna i Stockholms stad.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för strategi och utveckling. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet 3 december 2025. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet 4 december 2025.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner funktionshinderinspektörernas rapport. Vidare föreslås att rapporten överlämnas till berörda samt övriga stadsdelsnämnder för kännedom.

Veronica Carstorp Wolgast
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilaga

1. Sysselsättning och öppna verksamheter inom socialpsykiatri – en kvalitetsgranskning
Funktionshinderinspektörer 2025

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Carstorp Wolgast, Socialdirektör	2025-11-28
Lina Blombergsson, Avdelningschef	2025-11-28